

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

„Pentru că nu-l putem vedea, Dumnezeu e pretutindeni” spune YASUNARI KAWABATA, primul scriitor japonez laureat al Premiului Nobel, iar afirmația aceasta pare să se regăsească, ascunsă discret, în toate scrierile sale. Yasunari Kawabata s-a născut la Osaka, în 1899, într-o familie bogată și educată. La numai trei ani rămâne orfan. După moartea bunicii și a surorii lui, copilul e crescut de un bunic bătrân și orb. Sunt ani însingurați care, s-a spus, au conturat sentimentul părăsirii și al regretului, dominant în romanele sale. În 1924 absolvă cursurile Facultății de Literatură a Universității Imperiale din Tokio și întemeiază, împreună cu un grup de scriitori tineri, revista *Bungei Jidai*, îndreptată împotriva curentului realist, interesată de avangarda literară europeană și de mișcarea neosenzualistă. Succesul literar al lui Kawabata începe cu *Dansatoarea din Izu* (1926), nuvelă parțial autobiografică ce urmărește povestea de dragoste dintre autor și o dansatoare tradițională japoneză de numai paisprezece ani. *Vuietul muntelui*, roman apărut în 1948, îi aduce definitiv consacrarea. Pentru „măiestria lui literară care exprimă cu mare sensibilitate esența spiritului japonez” primește, douăzeci de ani mai târziu, Premiul Nobel. În limbile europene îi sunt traduse, la acea dată, doar trei romane și câteva povestiri, dar numele său e deja bine-cunoscut.

În 1970 face un tur al Statelor Unite și ține conferințe la principalele universități de acolo. Este momentul în care hotărăște să se implice în viața socială, deși în timpul celui de-al Doilea Război Mondial alesese să rămână perfect neutru. Semnează, alături de Yukio Mishima și de alți scriitori, o scrisoare deschisă prin care condamnă Revoluția Culturală din China și îi susține constant pe candidații conservatori.

Se sinucide, fără a lăsa nici o notă, pe 16 aprilie 1972, la doi ani de la moartea prietenului său, Yukio Mishima.

SCRIERI (selectiv): *Dansatoarea din Izu* (1926; Humanitas Fiction, colecția „Raftul Denisei”, 2008), *Țara zăpezilor* (1935, 1947), *O mie de cocori* (1949, 1952), *Maestrul de go* (1942, 1954; Humanitas Fiction, colecția „Raftul Denisei”, 2007), *Vuietul muntelui* (1949, 1954), *Lacul* (1954), *Frumoasele adormite și alte povestiri* (1961), *Frumusețe și întristare* (1965), *Descoperirea frumuseții* (1969), *Vechea capitală* (1985). În colecția „Cartea de pe noptieră” au apărut *Vuietul muntelui*, *O mie de cocori*, *Frumoasele adormite* și *Țara zăpezilor*.

SORIN MĂRCULESCU, unul dintre cei mai prolifici traducători din spaniolă, engleză, italiană și franceză, a mai tradus pentru „Cartea de pe noptieră” *Parfum de femeie* de Giovanni Arpino.

Yasunari Kawabata

Frumușețe
și
întristare

În românește de
SORIN MĂRCULESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Redactor: Sorin Mărculescu

Coperta: Angela Rotaru

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Laura Popa

DTP: Dan Dulgheru, Ileana Buzoianu

Tipărit la S.P. „Bucureștii Noi”

Yasunari Kawabata

Utsukushisa to Kanashimi to

Copyright © 1961, The Heirs of Yasunari Kawabata

All rights reserved

© HUMANITAS, 2000, 2009, pentru prezenta versiune
românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KAWABATA, YASUNARI

Frumusețe și întristare / Yasunari Kawabata; trad.: Sorin
Mărculescu. – București: Humanitas, 2009

ISBN 978-973-50-2118-4

I. Mărculescu, Sorin (trad.)

821.521-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

Notă

În transcrierea cuvintelor și a numelor proprii japoneze se folosește sistemul *rōmaji*, foarte simplu și, pentru cititorul român, aproape fonetic:

Vocalele se pronunță ca în limba română. În succesiune, ele se rostesc separat (de ex., sărbătoarea *aoi* se pronunță *a-o-i*), nu ca diftongi sau triftongi. Vocala lungă, marcată cu liniuță, își dublează sunetul: de ex.: *Ōki* se pronunță *O-o-ki*.

Consoanele se pronunță ca în românește, cu următoarele excepții: grupul *ch* notează un *c* palatalizat: *cha* (cia), *chi* (ci), *cho* (cio), *chu* (ciu); *j* notează un *g* palatalizat: *ji* (gi), *jo* (gio), *ju* (giu); *g* se pronunță totdeauna sonor: *ge* (ghe), *gi* (ghi); *sh* se pronunță ca *ș*; *ts* ca *ț* românesc. *W* se pronunță *u* (Kawabata = Kauabata).

Unele nume de localități foarte cunoscute sunt redată mai jos potrivit uzanței românești: Tokyo (în loc de Tōkyō), Kyoto (în loc de Kyōto).

Pentru elaborarea notelor s-au folosit, pe lângă unele lucrări enciclopedice generale, glosarul ediției Kawabata Yasunari, *Romans et nouvelles*, Édition présentée et annotée par Fujimori Bunkichi, La Pochotèque, Le Livre de Poche, Paris, 1997, și Octavian Simu, *Dicționar de literatură japoneză*, Editura Albatros, București, 1994.

Traducătorul a utilizat versiunea franceză apărută în Kawabata, *Romans et nouvelles*, ed.cit., pp. 1405–1575.

De un real folos i-au fost și clarificările oferite cu bunăvoință de dna prof. Angela Hondru, căreia i se cuvin cele mai calde mulțumiri.

S.M.

Clopotele de sfârșit de an

Cinci scaune turnante erau aliniate de-a lungul ferestrei în vagonul panoramic al expresului de Kyoto. Ōki Toshio observă că ultimul scaun din șir pivota domol în jurul propriei axe, după capriciul oscilațiilor trenului. Nu-și putea dezlipi ochii de scaunul acela. Fotoliile, pe rândul unde ședea el, erau scunde și fixe și, de bună seamă, nu se roteau.

Ōki era singur în vagon. Cufundat adânc în fotoliul său, privea cum se învârteste scaunul din față. Nu se învârtea mereu în aceeași direcție și cu aceeași viteză. I se întâmpla să o ia razna, apoi mișcarea devenea mai lentă. Uneori se oprea și-și relua manevra în sens invers. Ōki, tot văzând cum se rotește scaunul acela în vagonul în care se afla doar el, încerca o senzație de solitudine, și fel și fel de gânduri i se perindau prin minte.

Era în douăzeci și nouă decembrie. Ōki se ducea la Kyoto ca să audă acolo clopotele de sfârșit de an.

Oare de câți ani luase Ōki obiceiul ca, în ajunul Anului Nou, să asculte, retransmis la radio, dangătul clopotelor ce vesteau trecerea de la un an la altul? Oare de când exista emisiunea aceea? Ōki, pesemne, nu pierduse niciodată prilejul de-a o

asculta, odată cu comentariile crainicilor care prezentau, unele după altele, celebrele clopote ale vechilor mănăstiri răspândite pe cuprinsul țării. Cum anul scurs urma să facă loc anului nou, prezentatorii erau înclinați în comentariile lor să rostească fraze frumoase pe un ton declamator. Marcând lungi intervale de tăcere, bătea vechiul clopot al unei mănăstiri buddhiste, și ecoul lăsat de el în urmă te ducea cu gândul la timpul ce se scurge și întrupează sufletul bătrânei Japonii. Clopotelor de la mănăstirile situate în nordul țării le succedau clopotele din Kyūshū¹, dar fiecare ajun de An Nou se încheia cu clopotele mănăstirilor din Kyoto².

Mănăstirile erau atât de numeroase la Kyoto, încât radioul difuza uneori sunetele amestecate ale unor clopote fără număr.

În același moment, soția și fiica sa preparau în bucătărie diverse feluri de mâncare pentru sărbătorirea Anului Nou, făceau nițică ordine prin casă, își pregăteau chimonourile sau aranjau flori și, în timp ce ele își vedeau de treburi, Ōki lua loc în salon și asculta radioul. În timp ce băteau clopotele, el arunca, nu fără emoție, o privire retrospectivă asupra anului care se încheia. După cum erau anii, emoția care-l încerca se dovedea violentă sau dureroasă. Uneori, îl sfâșiau regretul și tristețea. Zvonul clopotelor își găsea totdeauna însă un ecou în inima lui, chiar și atunci când sentimentalismul pe care-l descoperea atât în vorbele, cât și în vocile crainicilor îl scârbea. Și tocmai de aceea îl ispitea de mulți ani gândul de a se duce la Kyoto într-o zi de treizeci și unu decembrie ca să asculte acolo pe viu, și nu prin intermediul radioului, clopotele vechilor mănăstiri.

Ideea îi venise pe neașteptate la finele anului în curs, drept care o și pornise la drum către Kyoto. Mai nutrea în adâncul inimii și speranța secretă de-a o regăsi, la Kyoto, pe Ueno Otoko, pe care n-o mai revăzuse de ani și ani de zile, și de-a asculta clopotele împreună cu ea. De când ea se stabilise la Kyoto și de când pictura ei în stilul tradițional îi adusese o anumită notorietate, Ōki rămăsese practic fără nici o veste despre Otoko. Nu credea că se măritase.

Întrucât acționase în virtutea unui impuls și cum nu-i stătea în fire să fixeze anticipat o dată ca să-și rezerve biletul de tren, Ōki se dusesese la gara din Yokohama³ și se urcase fără rezervare în vagonul panoramic al expresului de Kyoto. Din pricina sărbătorilor de sfârșit de an, trenul risca să fie foarte aglomerat pe linia Tōkaidō⁴, dar Ōki îl cunoștea pe bătrânul impiegat al vagonului și-și spunea că el tot avea să-i găsească un loc.

Ōki, căruia-i plăcea să se scoale târziu, aprecia în chip deosebit acel tren care pleca de la Tokyo și Yokohama la începutul după-amiezii, sosea la Kyoto seara și, la întoarcere, pleca tot la sfârșitul zilei de la Ōsaka și Kyoto. Îl lua întotdeauna când se ducea la Kyoto, și tinerele care se ocupau de confortul pasagerilor de la clasa a II-a îl cunoșteau aproape toate din vedere.

Odată urcat în tren, constată, contrar oricărei așteptări, că vagonul de clasa a II-a era gol. Pesemne în ziua de douăzeci și nouă decembrie călătorii erau rari și trenul nu era aglomerat decât pe treizeci și treizeci și unu decembrie.

În vreme ce privea scaunul turnant care se rotea singur, firul gândurilor îl făcu deodată să-și pună

întrebări despre „destin”, tocmai când bătrânul impieगत îi aduse ceai.

— Sunt numai eu? întrebă Ōki.

— Da. Nu sunt decât cinci, şase pasageri.

— E posibil ca trenul să fie aglomerat de Anul Nou?

— Nu, o să fie aproape gol. Aveaţi de gând să vă întoarceţi atunci?

— Tare mi-e teamă că da...

— Eu n-am să fiu de serviciu în ziua de Anul Nou, dar am să fac în aşa fel, încât să fiţi bine îngrijit...

— V-aş fi recunoscător.

După plecare bătrânului impieगत, Ōki îmbrăţişă cu privirea compartimentul şi observă două valize de piele albă la picioarele ultimului fotoliu din şir. De formă pătrată şi mai degrabă mici, de un model nou, ele erau din piele albă, împestriţate cu pete palide de nuanţă brună. Erau valize de un tip necunoscut în Japonia, bagaje de o calitate superioară. Se mai găsea, aşezat pe un scaun, şi un sac mare din piele de panteră. Proprietarii bagajelor, fără îndoială americani, erau probabil în vagonul restaurant.

De cealaltă parte a geamului, pâlcuri de copaci pluteau într-o ceaţă deasă şi, pare-se, caldă. Deasupra ceţii, o strălucire slabă, emanând parcă din pământ, ajungea să lumineze nori albi şi îndepărtaţi. Pe măsură însă ce trenul înainta, cerul se limpezea. De la geam, razele soarelui invadară compartimentul. În timp ce trenul trecea pe lângă un munte plantat cu pini, Ōki putea vedea că solul era acoperit cu ace uscate. Frunzele unui boschet de bambuşi erau toate îngălbenite. Valuri strălucitoare ajungeau să se spargă de un promontoriu întunecat.

Două cupluri de americani de vârstă mijlocie se întoarseră din vagonul restaurant și, după ce trenul trecu de Numazu⁵, iar muntele Fuji⁶ începu să se arate privirilor, ei rămaseră în fața ferestrelor și nu mai conteniră să facă poze. Când însă muntele Fuji se profilă în fine cu precizie și se văzu și câmpia de la poalele lui, li se făcu parcă lehamite de fotografiat și întoaseră spatele ferestrei.

Ziua aceea de iarnă se apropia de sfârșit. Ōki urmări cu ochii meandra, de culoarea argintului brumat, a unui râu, apoi, ridicând capul, își întoarse privirea în direcția soarelui-apune. Ultimele raze ale soarelui, albe și reci, se infiltrară în sfârșit în faliile sub formă de arc ce sfâșiau norii negri și rămaseră mult timp acolo înainte de a dispărea. În compartiment, unde se aprinseseră luminile, scaunele rotative, în urma unei mișcări a trenului, făcură toate o semirotație în jurul axei proprii. Dar numai ultimul scaun din șir continua să se rotească fără oprire.

Când sosi la Kyoto, Ōki se duse la hotelul Miyako, gândindu-se că s-ar fi putut ca Otoko să vină la hotel ca să-l vadă, și ceru o cameră liniștită. I se păru că liftul urcase cinci sau șase etaje, dar cum hotelul fusese construit în trepte pe panta abruptă a Colinelor de Răsărit, se pomeni la parter după ce parcurse un culoar lung. În camerele situate de-o parte și de alta a culoarului domnea o asemenea liniște, încât păreau pustii. Puțin însă după ora zece, Ōki auzi deodată zgomot de voci străine în camerele alăturate. Îl întrebă pe îngrijitorul de etaj ce se întâmplă.

— Sunt două familii care au, doar ele, doisprezece copii, i se răspunse.

Copiii nu numai că vorbeau tare în camere, dar se și fâțâiau dintr-o încăpere într-alta și se zben-guiau pe culoar. De ce atunci, dacă hotelul era aproape gol, camera ce-i revenise lui Ōki era încon-jurată de călători atât de gălăgioși? Ōki, cu toate acestea, socotind că până la urmă copiii tot aveau să se ducă la culcare, nu le dădu atenție, dar ei, surescitați fără doar și poate de călătorie, nu se potoliră câtuși de puțin. Pentru Ōki era detestabil mai ales zgomotul lor de pași când alergau pe culoar. În cele din urmă se dădu jos din pat.

Sunetul vocilor răsunând strident într-o limbă străină și venind din cele două încăperi învecinate îi spori și mai mult impresia de singurătate ce-l încerca. Scaunul care se rotea în jurul propriului ax din vagonul panoramic îi reveni în minte și i se păru că-și vede propria singurătate învârtindu-i-se tăcut în inimă.

Ōki venise la Kyoto ca să audă aici clopotele de sfârșit de an și ca s-o reîntâlnească pe Ueno Otoko, dar se întrebă încă o dată care-i fusese adevă-ratul scop. Dacă era sigur că o să audă clopotele, nu prea era convins că o va putea întâlni pe Otoko. Să fi fost oare clopotele doar un pretext, în timp ce, în adâncul sufletului, singura dorință să-i fi fost aceea de-a o întâlni pe Otoko? Venise la Kyoto ca să audă aici clopotele împreună cu Otoko. Nu socotea că ar fi o speranță irealizabilă. Ani mulți îi despărteau însă pe Ōki și pe Otoko. Astfel, chiar dacă nu părea ca ea să se fi măritat, nu era imposibil ca Otoko să refuze să-și revadă amantul de odinioară și să accepte o invitație din partea lui.

„Nu, nu o femeie ca ea!” murmură Ōki, fără a ști însă dacă femeia se schimbase ori nu.